

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 14. júlí 2023
Málsnúmer: 202306-0015
SS/BK/LA/OKV

Efni: Umsögn um matsáætlun Holtavörðuheildarlínu 3

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsgátt, dags. 27. júní 2023, þar sem Skipulagsstofnun óskar eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um matsáætlun framkvæmdar Landsnets á Holtavörðuheildarlínu 3.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér matsáætlunina og telur að hún sé vönduð og ítarleg og að í henni komi fram þau atriði sem ber að hafa í matsáætlun. Þá er almennt stefnt að greinargóðri umfjöllun um áhrif framkvæmdarinnar á helstu umhverfisþætti og nauðsynlegar rannsóknir til að bæta þekkingarstöðu um einstaka þætti á dagskrá. Það er jákvætt því ljóst er að framkvæmdin liggur um svæði þar sem lífríki og landslag eru metin með hátt eða mjög hátt verndargildi og því nauðsynlegt að sem best gögn séu fyrir hendi til að tryggja upplýsta greiningu á valkostum og ákvarðanatöku í því framhaldi.

Þeir valkostir sem til umfjöllunar eru fela allir í sér töluvert rask á votlendi með hátt verndargildi og áhrif á búsvæði fugla innan mikilvægra fuglasvæða. Til viðbótar liggja valkostir A og B að stórum hluta um óbyggð víðerni á hálendi þar sem eru stór samfelld votlendissvæði og mikilvæg búsvæði vatna- og mófugla. Óhætt er því að segja á þessu stigi að hálendisvalkostir A og B, séu umtalsvert síðri en byggðavalkosturinn, valkostur D, vegna neikvæðra áhrifa á þessa umhverfisþætti. Náttúrufræðistofnun mun þó biða niðurstöðu umhverfismats áður en endanleg afstaða stofnunarinnar um ólíka valkosti framkvæmdarinnar og umhverfisáhrif hennar liggur fyrir.

Stofnunin gerir einungis lítills háttar athugasemdir við matsáætlunina sem eru eftirfarandi:

Eins og fram kemur í umfjöllun um væntanlegar athuganir á áhrifum framkvæmdarinnar á gróðurfar hefur samráð farið fram við Náttúrufræðistofnun varðandi þá aðferðafræði sem stefnt er að því að Náttúrustofa Austurlands beiti þegar kemur að úttekt á gróðurfari svæðisins og mati á áhrifum framkvæmdarinnar. Ekki er því gerð athugasemd við þá nálgun sem fjallað er um. Benda má á nokkur orðalagsatriði sem mætti laga til að forðast misskilning.

Á bls. 30 segir að í vettvangsvinnu verði farið á vettvang og tilgátukort sem unnið er í skrifborðsvinnu sannreynt með því að staðfesta þá vistgerð sem skilgreind var á svæðinu. Orðalagið „skilgreint“ getur verið ruglingslegt. Réttara er að staðfest er sú vistgerð sem kortlögð var á svæðinu við gerð vistgerðakorts. Þá er óljóst hvað er átt við með því að „skilgreina líklegar forgangsvistgerðir sem gefa vísbendingar sem taldar eru mikilvægar fyrir válistategundir og/eða ætla má að geti verið búsvæði friðlýstra tegunda“. Mun sú skilgreining eiga sér stað í skrifborðsúttektinni eða verður byggt á skilgreiningum sem fyrir eru. Orðalagið

„förgangsvistgerð“ hefur Náttúrufræðistofnun einkum notað í tengslum við undirbúning tillagna að B-hluta náttúruminjaskrár og byggist það á öðrum forsendum og fleiri en hvort þær séu mikilvægar fyrir vástategundir eða búsvæði friðlýstra tegunda. Skýra mætti betur út hvað átt er við með þessu, en Náttúrufræðistofnun telur vissulega mikilvægt að horft sé til þeirra vistgerða sem líklegri eru en aðrar til að vera búsvæði slíkra sjaldgæfra plöntutegunda. Náttúrufræðistofnun er tilbúin til frekari ráðgjafar um þetta atriði.

Á bls. 31 er í umfjöllun um mælikvarða sagt að horft verði til friðlýstra tegunda og válista um plöntur og fléttur við að svara því hvort að finna sé friðaðar/og eða sjaldgæfar tegundir æðplantna innan framkvæmdasvæðis. Ef ætlunin er að leggja einungis mat á tegundir æðplantna ætti ekki að vísa í válista um fléttur í þessu samhengi.

Benda má á örfáar textavillur. Á bls. 29 segir að flokkun á vistlendi/vistgerðum taki mið af áherslum á „vistgerðir með mjög hátt votlendi“. Þarna á vitanlega að segja „mjög hátt verndargildi“. Á bls. 31 segir „gróðurlenda“ en til að gæta samræmis ætti þarna að segja „vistlenda“.

Varðandi mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar á fuglalíf gerir Náttúrufræðistofnun ekki athugasemdir við áformaðar athuganir sem eru ítarlegar og ættu að gefa góða mynd um fuglalíf svæðisins. Þó má benda á til viðbótar mikilvæg gögn sem eru farupplýsingar úr gsm-sendum ýmissa tegunda sem nýtast t.d. við mat á áflugshættu. Til dæmis hafa allmargir einstaklinga nokkurra gæsattegunda verið með slíka senda og töluvert vitað um ferðir þeirra m.a. á fartíma. Sömu leiðis eru til nýleg gögn um far hafarna sér í lagi ungfugla sem Náttúrufræðistofnun getur veitt upplýsingar um, en töluverð umferð hafarna er um Húnavatnssýslur enda stutt í helstu varpsvæði hafarnarins við Breiðafjörð. Stofnunin er tilbúin til frekara samtals um þessi gögn.

Ekki er stefnt að frekari gagnasöfnun við að meta áhrif framkvæmdar á vatnalíf. Heppilegra hefði verið að mati Náttúrufræðistofnunar að skoða lífríki þeirra stöðuvatna sem eru næst svæðum þar sem rask verður mest ef slíkar upplýsingar eru ekki fyrir hendi. Taka má undir ábendingar Umhverfisstofnunar í umsögn þeirra dags. 11. júlí 2023, um mikilvægi þess að taka tillit til viðmiða stefnumörkunar Vatnaáætlunar 2022-2027 um ástand vatnshlota og leggja mat á það eins og þörf er á.

Varðandi mat á áhrif á jarðminjar, vega áformuð ný námusvæði hvað þyngst og er afar mikilvægt að gerð sé góð grein í umhverfismatinu fyrir hverju nýju námusvæði og áætluðu umfangi efnistöku. Við greiningu á jarðfræði svæðisins er mikilvægt að horft sé einnig til jarðgrunns og lausra jarðlaga en upplýsingar um slíkt eru ekki miklar, sérstaklega ekki á svæðum þar sem valkostir A og B liggja. Slíkar upplýsingar eru einnig mikilvægar þegar kemur að því að meta hvort hætta sé á jarðvegsrofi vegna rasks á gróðurþekju. Þetta á sérstaklega við um heiðasvæðin þar sem valkostir A og B liggja.

Ekki eru gerðar athugasemdir við áformað mat á áhrifum á landslag og óbyggð víðerni en hvoru tveggja eru afar mikilvægir umhverfisþættir sérstaklega varðandi valkosti A og B sem liggja á stórum hluta um víðerni sem eru að töluverðu leyti óbyggð. Áhugavert verður að skoða hversu mikil skerðing víðerna valkostirnir fela í sér en að öllum líkindum verður hún veruleg.

Náttúrufræðistofnun gerir ekki frekari athugasemdir á þessu stigi en er tilbúin til áframhaldandi ráðgjafar um ólíka þætti umhverfismatsins eins og við á.

Virðingarfyllst,

A handwritten signature in black ink, reading "Snorri Sigurðsson". The script is cursive and fluid, with the first letters of the first and last names being capitalized and prominent.

Snorri Sigurðsson
sviðsstjóri náttúruverndarsviðs